

Keski-Suomen lasten, nuorten ja perheiden erityis palvelumalli työryhmän kokous

Aika	Tiistai 10.11.2015 klo 13.00–16.00
Paikka	Matarankatu 4, 40100 Jyväskylä, Tila: MAT 100
Läsnä	<p>Raili Haaki, Päivi Paavilainen, Merja Anttonen, Pia Lahtinen, Maarit Kinnunen, Tanja Hänninen, Päivi Kalilainen, Saara Keränen, Tiina Mankonen, Eija Hiltunen, Virve Hongisto, Mika Lappalainen, Kirsi Mustonen, Elisa Jaatinen (sihteeri), Marja Heikkilä ja Petri Oinonen (puheenjohtaja).</p> <p>1) Kokouksen avaus Petri Oinonen avasi kokouksen kello 13.05 ja toivotti läsnäolijat tervetulleiksi.</p> <p>2) Läsnäolijoiden toteaminen ja esittäytyminen Kokouksen aluksi käytiin läpi esittelykierrros, jossa jokainen esitteli itsensä.</p> <p>3) Työryhmän järjestäytyminen – puheenjohtajan ja sihteerin valinta Valittiin työryhmän puheenjohtajaksi Petri Oinonen. Valittiin työryhmän sihteeriksi Elisa Jaatinen.</p> <p>4) Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi, kokouksen aikataulu Hyväksyttiin esityslista kokouksen työjärjestykseksi.</p> <p>5) Työryhmän tarkoitus ja tavoite Kokouksen alussa Petri Oinonen ja Marja Heikkilä kertoivat kertauksena Keski-Suomen SOTE -palvelumallista ja siitä, mitkä asiat ovat palvelumallin toimivuuden kannalta keskeisimmät pointit. Samalla he johdattelivat päivän teemaan, eli kysymykseen siitä miten Keski-Suomessa lasten, nuorten ja perheiden erityis palvelut tulisi jatkossa järjestää ja tuottaa? Lisäksi mietittiin mistä on kyse, kun puhutaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman alueellisista osaamis- ja tukikeskuksista? (ks. kokouksessa esitetyt diat)</p> <p>6) Keski-Suomen lasten, nuorten ja perheiden strategia Lasten, nuorten ja perheiden prosessin pilotit http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/77564_Lasten_Nuorten_Perheiden_Proses si_Pilotit.pdf</p> <p>Keski-Suomen Sote-palvelumalli http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/77424_Keski-Suomen_Sote_palvelumalli.pdf</p>

Petri toi esille niitä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden prosessin strategisia valintoja, joilla päästään tavoitteeseen. Lapset, nuoret ja perheet - strategiset valinnat totutetaan arjen tukena, erityisenä tukena ja palveluiden yhteensovittamisena. Petri esitteli myös kertauksena vielä pilotit, jotka toteutetaan ja niihin liittyvät visiot.

Petri kertoi loppuvuoden 2015 ja alkuvuoden 2016 työryhmän aikataulut. Lisäksi todettiin, että Petri kuuluu STM:n kärkihanke 3:n, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman ohjausryhmään.

7) Kansalliset linjaukset

Petri kertoi kansallisista linjauksista. Tietoa hallituksen kärkihankkeista – lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmasta on saatavilla STM:n verkkosivuilta <http://stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut>

Marja Heikkilä tarkensi kansallisia linjauksia siten, että toi esille uudet sote-rakenteet ja itsehallintoalueet. Malli on Marjan mielestä Keski-Suomen kannalta varsin hyvä. Malli on täällä yksikertainen, koska itsehallintoalue ja sote-alue ovat samoja. Tosin vielä ei ole varmaa, tulevatko Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin kuuluvat Jämsä ja Kuhmoinen mukaan Keski-Suomen sote-alueeseen.

Marjan mukaan sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio on hankkeessa vahvasti esillä. Samalla malliin tulisi liittää vahvasti palveluohjauksen rooli. Esimerkiksi sekä sosiaali- että terveyspalveluiden tarve korostuu, kun kyseessä on lasten palvelut, joissa lapset tarvitsevat paljon tukea ja apua. Tulisi vähitellen opetella ajatteleman, että kaikki ovat yhtä ja samaa toimijaa, jolloin ei toimita enää erikseen kunnittain. Tämä tulee olemaan osaltaan iso muutos, koska käytännössä se tarkoittaa sitä, että toimitaan yhteisen budjetin ja johdon alla.

Petri esitteli valtakunnallisen mallin taustaa ja aikaisempaa valmistelutyötä sekä nykyisiä lasten, nuorten ja perheiden sote-palveluja. Tähtäimessä on monialainen palvelukokonaisuus, jona palvelut tuotetaan. Tavoitteena on turvata, vahvistaa ja varmistaa palvelut ja niiden saatavuus. Sote-integraatio toteutetaan siten, että uudistetaan palvelukokonaisuus rakenteellisesti ja toiminnallisesti. Palvelut ja johtaminen pyritään saamaan asiakaslähtöisiksi. Mallia viedään eteenpäin toteuttamalla lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (Kärkihanke 3). Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa luodaan alueelliset osaamis- ja tukikeskukset erityisen tuen ja avun tarpeessa oleville, vaikeasti oireileville lapsille ja nuorille. Keskuksissa yhdistetään lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyö, lastensuojelun erityisosaaminen sekä esimerkiksi lasten ja nuorten oikeuspsykiatrinen asiantuntemus. Petri kertoi vielä aikataulusta, milloin päästään kokeilemaan ja pilotoimaan, eli käynnistämään toimintaa sovellettuna käytäntöön.

Raili Haaki nosti puheessaan esille suunnitelman Keski-Suomen maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnan uudesta rakenteesta, jonka raportti on saatavilla Kosken ja SOTE2020 -hankkeen verkkosivuilta:

Ehdotus kehittämistoiminnan maakunnallisesta organisoinnista, Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisrakenne

<http://koskeverkko.fi/wp-content/uploads/2013/11/26.10.2015-K-S-SOTE-KEHITT%C3%84MISRAKENNE-SUUNNITELMA-Raili-Haaki.pdf>

ja suunnitelman lyhyt versio

<http://koskeverkko.fi/wp-content/uploads/2013/11/LYHYT-VERSIO-26.10.2015-K-S-SOTE-KEHITT%C3%84MISRAKENNE-SUUNNITELMA-Raili-Haaki.pdf>

sekä diaesitys

<http://koskeverkko.fi/wp-content/uploads/2013/11/K-S-sote-kehitt%C3%A4misrakenne-sote-2020-hanke-Raili-Haaki-3.11.2015.pdf>

Raili Haaki kertoi sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissyksiköstä, jota on ehdotettu perustettavaksi tulevan Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon itsehallintoalueen strategisen johdon yhteyteen. Tämä kehittämissyksikkö muodostuu niistä ydintoimijoista, jotka työskentelevät sote-kehittämistehtävissä. Kehittämissyksikön tehtävänä on koordinoita ja verkostojohtaa maakunnan yhteistyökumppaneiden muodostamaa kehittämisrakenteen verkostoa. Olennaisen tärkeätä on huomioida verkostojen välinen yhteistyö, kuten esimerkiksi Koskessa on toimittu verkostojen kanssa. Raili Haaki nosti esille myös kuntien hyvinvointityön, joka pohjautuu sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmaan.

Raili Haaki esitteli Campus FI (Future Innovation) – Sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja koulutuskeskittymä: toteutuneesta tulevaisuuden tekemiseen -hankkeen toimintaa, jolle maakuntaliitto on myöntänyt rahoituksen. Kyseessä on Jyväskylän yliopiston, Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteistyöhanke, joka on käynnistynyt lokakuussa 2015. Raili Haakin mukaan tutkimusinnovaatioalusta on lähinnä terveydenhuoltoa. Tämän vuoksi tarkoituksena on ollut valmistella eri tieteenalojen ja laajan yhteistyöverkoston yhteinen toimintamalli, jotta saataisi myös sosiaalihuolto ja -palvelut osaksi tutkimusinnovaatiota.

Keskustelua herätti muun muassa pohdinta siitä, jäävätkö sosiaalipalvelut terveydenhuollon jalkoihin. Tämän vuoksi kehittäminen yhdessä eri toimijoiden kanssa on tärkeätä ja näin ollen tulee pohtia ketkä ovat mukana yhteistyössä. Kokouksessa toivottiinkin, että sosiaalialan ääntä tulisi tuoda esille voimakkaammin. Myöskään monitieteellisyyttä ole koskaan liikaa, etenkin jos kyse on lasten, nuorten ja perheiden palveluista.

8) Erityispalvelujen työstäminen omien ajatusten ja pienryhmäkeskustelujen kautta

Puheenjohtaja jakoi jokaiselle oman paperin, johon pystyi vastaamaan (5 minuutin aikana) kysymykseen: Minkälaisia ajatuksia esitys herätti? Työskentelyn tavoitteena oli miettiä konkreettisesti esityksessä käytyjä asioita ja pohtia uudistusta jokaisen omasta näkökulmasta.

Itsenäisen työskentelyn jälkeen puheenjohtaja jakoi osallistujat neljään eri ryhmään: 0–6 -vuotiaat, 7–15 -vuotiaat, 16–29 -vuotiaat ja lapsiperheet. Pienryhmissä keskusteltiin ja pohdittiin noin 20 minuuttia. Tämän jälkeen purettiin pienryhmissä käytyä keskustelua.

0–6 -vuotiaiden pienryhmä:

0–6 -vuotiaiden pienryhmässä tuotiin esille pohdintaa alueellisista osaamis- ja tukikeskuksista. Ryhmässä oli mietitty aluksi sitä, miten perheet tulevat osaamis- ja tukikeskuksiin. Tulevatko perheet alueellisiin osaamis- ja tukikeskuksiin alueellisten perhekeskusten kautta, jossa on tehty jonkinlainen arviointi. Ryhmä nosti esille myös kysymyksen siitä, tuleeko Keski-Suomeen perustaa oikeuspsykiatrinen yksikkö?

Ryhmä esitteli osaamis- ja tukikeskuksen toimimista joko yhteisissä tiloissa tai virtuaalisesti. Osaamis- ja tukikeskuksessa toiminta on jakautunut tiimeihin siten, että terveyspalveluilla ja sosiaalipalveluilla on omat tiimensä ja erikseen yhteinen tiimi. Yhteisessä tiimissä arvioidaan tarpeet, kootaan toimijat lapsikohtaisesti ja tehdään toimintasuunnitelma sekä lapsikohtainen arviointisuunnitelma.

Ryhmässä pohdittiin sitä, kuka kantaa kokonaisvaltaisen vastuun hoidosta ja miten ratkaistaan kirjaamiseen syntyvät kysymykset ja käytännöt? Tietokannat herättivät keskustelua. Eryteisesti pohdittiin sitä, kuinka yhteistyöntekemisen tekee mahdolliseksi se, että tietokannat ovat salaisia. Olisiko näin ollen yhteinen tietokanta mahdollinen? Keskustelua herättivät myös potilaiden oikeudet, esimerkiksi lomakkeiden täyttämässä ja asiakasta kerättävä tieto.

7–15 -vuotiaiden pienryhmä:

7–15 -vuotiaiden pienryhmässä käytiin yleisemmällä tasolla läpi asioita. Ryhmässä pohdittiin, mitä ja minkälaisia palveluja tarvitaan? Ryhmän mukaan erityistarpeet voivat olla ihan mitä vain, kuten esimerkiksi oppimiseen, sosiaaliseen, perheiden vuorovaikutukseen, omaan kehitykseen ja kasvuun liittyviä kysymyksiä.

7–12 -vuotiaille: - perhekoulu, - neuropsykiatrinen osaaminen, perheiden vuorovaikutusosaaminen, - lasten erityisyys (biologinen, psyykinen, sosiaalinen), - tukiperheet ja tukihenkilöt, - erilaiset ryhmämuotoiset kuntouttavat toimijat, kuten Niilo Mäki instituutin ylläpitämällä lastentutkimusklinikalla tehtävä Lato-ryhmätoiminta.

13–15 -vuotiaille: - oppilashuollolliset itsenäistymiskehityksen tuki, - tukihenkilöt, - ehkäisevä päihdetyö ja nuorisovastaanotot.

Olennaista on se, että erityislapsille tarvitaan pysyviä, turvallisia ja luotettavia aikuisia. Kaikkiaan pääsääntö on, että terveys- ja sosiaalipalvelut olisivat yhdessä. Tällöin palveluilla olisi yhteiset tilat, mihin saadaan yhteiset palvelut saman katon alle. Tosin yhteisten tilojen puute vaikeuttaa tätä.

Olisivatko vanhemmille suunnatut palvelut samassa vai eri paikassa kuin lapsille suunnatut palvelut? Esim. väkivaltaolosuhteissa on pakosti puuttettava tilanteeseen kokonaisvaltaisesti. Palveluja on pakko linkittää, kun puhutaan lapsista ja heidän perheistään.

Palveluja on paljon, mutta ne eivät ole yhteistyössä keskenään. Ryhmä näki soten mahdollisuutena yhdistää laajoja ja hajanaisia palveluja.

Ryhmä oli huolissaan siitä, että korjaavat palvelut jäävät paitsioon. Näin ollen tulisi tunnistaa riittävän varhain, kuka tarvitsee korjaavia palveluja ja kuka puolestaan tarvitsee ehkäiseviä palveluja?

Keskustelussa nousi esille myös yhteistyön merkitys. Esimerkiksi Eksotessa on paljon työparityöskentelyä, jolloin muun muassa erityistyöntekijä on jalkautunut kentälle. Pohdintaa ryhmässä herätti myös vallitseva lähetekäytäntö.

16–29 -vuotiaiden pienryhmä:

16–29 -vuotiaiden pienryhmässä mietittiin mitä osaamista tulisi olla tälle ikäryhmälle? Ongelmia tällä ikäryhmällä on muun muassa seuraavissa osa-alueissa: vammaispalvelut (erityisosaamisen alue, joka häviää sote-keskusteluissa) ja repaleinen sosiaalinen kuntoutus (yhteistyö SOSKU-hankkeen kanssa). Arjessa sosiaalinen kuntoutus olisi sellaista, josta ikäluokka hyötyisi.

16–18 -vuotiaiden ikäryhmässä nousi esille päihde- ja mielenterveysosaaminen. Erityisesti päihdepalvelut nuorille lapsille herättivät keskustelua ja pohdintaa. Onko tälle ikäryhmälle tarjolla tarvittavia päihdehoitoja ja -palveluja? Ja kuka näistä vastaa?

Huolta herätti myös vaikeasti diagnosoitavat, laaja-alaisesti oireilevat nuoret. Sellaiset nuoret aikuiset, joilla ei ole diagnoosia, mutta jotka eivät pärjää yksin. Nämä nuoret aikuiset putoavat palvelujen piiristä, kun heille ei löydy palveluja lastensuojelusta tai aikuissosiaalityöstä.

Ryhmässä keskusteltiin myös Master-toiminnan koordinoinnista, erilaisista terapiaosaamisista, omatyöntekijämallista sekä monialaisesta yhteistyöstä.

Lapsiperheiden pienryhmä:

Lapsiperheiden pienryhmässä korostettiin, etteivät lasten asiat ole irrallaan perheiden asioista. Ryhmässä pohdittiin aikuisten erityispalvelujen yhdistämistä lasten palveluihin. Tällöin integraatio tapahtuisi perheen sisällä.

Ryhmä pohti myös muun muassa erityispalvelujen asiakaslähtöisyyttä ja sitä ettei erityisosaaminen saa tuottaa porrasteisuutta. Esimerkiksi lastensuojelun ei tulisi tukea vain lastensuojelua vaan sen tulee tukea moniammatillisuutta.

Erityispalvelumallin työstämisessä syntyneet kommentit ja kysymykset:

Erityisesti keskustelua herättivät kysymykset ennaltaehkäisevien ja korjaavien palveluiden asemasta. Kuinka saadaan rakennettua sellainen palvelumalli, jolla pystytään puuttumaan varhaisessa vaiheessa ongelmiin? Pohdintaa herätti myös vanhemmuus voimavarana ja se kuinka saadaan yhteistyö toimimaan vanhempien kanssa lasten asioissa? Myös suurta pohdintaa herätti sote-integraation vaikutus palveluihin. Miten se tulee käytännössä näkymään ja millainen vaikutus sillä on palveluihin? Ketkä kaikki tulevat soteen mukaan?

Lopuksi Petri totesi, että Keski-Suomen SOTE2020-hankkeen tavoitteena on viedä asioita yhteistyössä eteenpäin. Työstää maakuntaan yhtenäistä mallia ja suunnitelmaa, jolla parannetaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia.

9) Muut mahdolliset asiat

Keskiviikkona 25.11.2015 on Haukkalan säätiön asiantuntijafoorumi III Jyväskylässä. Foorumin teemana on lapsen kuulemisen käytäntöjen kehittäminen ja juurruttaminen Keski-Suomessa: Lapsen oikeus tulla kuulluksi seminaaripäivän jatkotyöstämistä.

<http://haukkalansaatio.com/2015/10/27/foorumi-iii/>

Tiistaina 8.12.2015 on Suojele lasta – järjestelmä lapsen puolella? - tapahtuma Helsingissä. Tapahtumassa pääsee kuulemaan ja keskustelemaan THL:n LaskeTut-hankkeen kehittämistyöstä ja tutkimustuloksista. Esitys perustuu LaskeTut-hankkeen tutkimustuloksiin ja kuvaa lastensuojelun asiakkaiden tarinoita.

<https://tapahtumakalenteri.thl.fi/web/thl/tapahtumat//tapahtumalistaus/view/1373418>

10) Seuraavan työryhmän kokous, jatkosta sopiminen

Alustavasti on sovittu, että pidetään seuraavat kokoukset:

- perjantaina 22.1.2016 klo 12.30- (HUOM! Alustavasti sovittu palaveriaika 19.1.2016 jouduttiin siirtämään, koska samalle päivälle osuu STM:n Kärkihanke 3 ohjausryhmän kokous.)
- torstaina 17.3.2016 klo 13.00-

Kokouspaikat tarkennetaan myöhemmin.

11) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 15.50.

Jakelu:

Keski-Suomen SOTE2020 – hankkeen lasten, nuorten ja perheiden erityispalvelumalli työryhmä

Jakelu tiedoksi:

Keski-Suomen SOTE 2020 -hanke